

FRANSIZCA ÖĞRETİMİNDE YENİ BİR SOLUK “CACHE-CACHE”*

*Ertan KUŞÇU***

ÖZET

Yabancı dil Fransızca öğretimine yeni bir yön veren Cache-Cache 1 (ilkokul 4 ve Cache-Cache 2 (Ortaokul 1) öğrencilerin öğrenmeye yönelik bilgi, beceri ve tutum geliştirmek amacıyla dinleme, konuşma, okuma, yazma ve öğrenme alanlarından oluşur. A.1.1. ve A.1.2. seviyesinde dil öğreten bu kitaplar, öğrencilerin dilsel becerilerini geliştirmeyi hedeflemiştir. İlkokul 4. sınıfta itibaren Fransızca öğretmeyi hedefleyen Cache-Cache, gerek içeriği gerek dil öğretim yöntemi nedeniyle öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımına uygun, eylem odaklı bir yaklaşımı temel almıştır. Süreç sonunda öğrenciler temel dilsel beceriler yanında anlama, sorgulama, sıralama, sınıflama, özetleme, eşleştirme, ilişkilendirme gibi becerilerin de kazandırılması amaçlanmıştır. Öğrenme süreçlerinde öğrencilerin bireysel farklılıkları da dikkate alınarak hazırlanan bu kitap öğrencilere zevkli bir öğrenme ortamı sunmak için hazırlanmıştır. Çalışmada ders kitabından kaynaklı olabilecek (Kitabın fiziksel içeriği, rengi, görsel unsurların kullanımı, vb) sorunlara değinilmiştir. İlkokul ve ortaokul düzeyine göre hazırlanan Cache-cache ders kitabını incelerken Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı 1739 sayılı Türk Milli Eğitim Temel Kanunu esas alınarak hazırlanan yönetmelik ve yönergeler konunun evreninin oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Cache-Cache, ders kitabı, fiziksel, eğitsel ve yöntemsel ölçütler.

A NEW PERSPECTIVE IN FRENCH LANGUAGE TEACHING “CACHE-CACHE”

ABSTRACT

Cache-Cache 1 (A.1.1) and Cache-Cache 2 (A.1.2) aims to develop students' language skills, giving a new direction to the teaching of a foreign language French. They learn the knowledge, skills and attitudes in order to develop listening, speaking, reading, writing and learning consists of areas to the students. French teaching begins from primary school with this book. It takes into account french teaching and learning, due to the method of language teaching to student-centered

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları, El-mek: ertan_milas@hotmail.com

learning approach, action-oriented approach. Besides the basic linguistic skills, the students, at the end of understanding, querying, sorting, classifying, summarizing, mapping, association also aims to teach skills such as taking into account individual differences in students' learning process, this book is intended for students with an enjoyable learning environment. It studies from the textbook may be (physical content of the book, the color, the use of visual elements, etc.) issues are discussed. elementary and secondary level Cache-cache prepared in accordance with the Ministry of Education published a textbook examining the Turkish National Education Basic Law of 1739 was prepared on the basis of the rules and regulations established universe of matter.

Key Words: Cache-Cache, course book, physical, educational and methodical criteria.

Giriş

21. yy'da, milletlerarası temaslar ve ilişkiler önceki daha da çok arttığı için yabancı dil öğrenme ve öğretme ihtiyacı da bu oranda büyümüştür. Özellikle ekonomi, ticaret, politika ve teknoloji alanlarında yabancı bir dil bilmek, artık tam bir zaruret haline gelmiştir. Bu bağlamda, bireylerin iş bulmalarında ve yüксеlebilmelerinde yabancı bir dil bilmek tercih sebebidir. Hatta, ikinci ve üçüncü bir yabancı dil bilmek ise çok büyük avantajlar ve imkanlar sağlamaktadır.

Ülkemizde de durum çok farklı değildir. Kendimizi dışa en iyi biçimde anlatmanın yolu yabancı dil bilmekten geçer. Hatta, ülkemizin başta Avrupa olmak üzere tüm dünyayla olan yoğun ilişkileri sebebiyle, yabancı dil öğrenme ihtiyacı daha belirgin biçimde karşımıza çıkmaktadır. Fakat tarihsel süreçte eğitim-öğretim kurumlarımızda bu alanda başarı gösteremediğimiz de bir gerçektir. Halbuki uzmanlar, bir bireyin birden fazla dili konuşabileceğini öne sürerken bizim bu alandaki başarısızlığımız her dönem sorgulanmış, çözüm önerileri uygulanmış ama sonuç yine de değişmemiştir. Ülkemizdeki dil öğretimi alanında çizilen tablo böyleyken Fransızca öğretimde durum oldukça vahimdir.

Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'nin bugününe kadar uzanan yabancı dil öğretimi süreci içerisinde öncelikle doğu dilleri Arapça ve Farsça, Tanzimat'tan günümüze kadar da Avrupa dilleri Fransızca, Almanca ve İngilizce öğretilmiştir. Fransızca öğretimimiz ilkinde defa Tanzimat'tan önce, Enderun Mekteplerinde ve askerî okulların ders programlarında rastlanır. Bu dönemde tıp eğitimi bile Fransızca yapılmıştır. (Demirel, 2004:4-8) Tanzimatta Fransızca'ya duyulan bu ilginin en önemli nedenleri başta Fransa'yla olan siyasi, askeri yakınlaşmalar ve Fransa'ya giden aydınlarımızın etkisi olmuştur.

Fransızca öğretiminde yetersizlik ve başarısızlığın nedenleri başta öğretmen yetersizliği, motivasyon eksikliği, ders kitaplarının içeriksel yönden yetersizliği ve sınavlarda yabancı dil kazanımlarının ölçülmesine yönelik uygulamaların olmaması bunlardan birkaçıdır.

Çalışmada, yabancı dil Fransızca'nın ilk ve ortaokul düzeyi seri kitaplarından olan Cache-Cache 1 (İlkokul 4) ve Cache-Cache 2 (Ortaokul 1) kitaplarının fiziksel ve eğitsel olarak genel değerlendirilmesine yer verilmiştir. Bu çalışmayı yapmaktaki en önemli gerekçe, ders kitaplarının öğrencilerin öğrenmelerine katkı sağlayan en önemli unsurlar olmasıdır. Ders kitaplarının niteliği konusunda değişik görüşler öne sürülmüştür. Ataman (2001) şu ifadeleri dile getirmiştir: Ders kitapları, "En eski ve en yaygın biçimde kullanılan eğitim kaynaklarından biridir. Basılı materyallerin en önemli avantajı, bireyin bir bilgiyi defalarca tekrar etmesine ve bağımsız

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

çalışmasına olanak sağlamasıdır. Ders kitapları, birey, aile, toplum ve ulus üzerinde bıraktığı etkilerden dolayı eğitim ve öğretimin en önemli öğelerinden biridir." (Ünsal ve Güneş, 2003:388) olduğunu ifade ederken, Japon uzmanlar ise ders kitaplarını bir toprak parçası kadar değerli görmüşler ve okulda deprem olduğunda, kurtarılması gereken öncelikler arasında ders kitaplarının olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum günümüzde halen geçerliliğini korumakta ve ders kitapları öğretim için temel kaynak olarak gösterilmektedir. (Kaya, 2002: 92-93)

Tarihsel sürece baktığımızda ders kitabı konusunda değişik tespitler sorunun geçmişte de olduğunu bize anlatır. Bu nedenle, 1900'li yılların tanınmış eğitimcilerden M. Satı Efendi'nin devrin Eğitim Bakanı Emrullah Efendi'ye ders kitapları sorununu tespit etmek amacıyla verdiği yazılı öneri ise şöyledir: "Her türlü ıslahat ve düzenlemelerin başarıyla sonuçlanması için bunların belirli bir amacı izleyen ve geniş bir bilgiye dayanan plana uygun olarak yapılmış olması gerekir. Bu gereklilik özellikle eğitimle ilişkin yenilik ve düzenlemelerde kesin ve kaçınılmazdır. Hemen herkes için açık ve kesin olan bu gerçek ne yazık ki şimdiye kadar Maarif nezaretimizce hiç dikkate alınmamıştır. Ders kitapları hakkında karar almaya ders kitaplarını araştırma ve seçmeye ancak okulların açılışına birkaç hafta hatta gün kalarak başlanması gibi gecikmeler, hiçbir vasıta hazırlanmadığı halde vilayetlerde örnek Rüştiye ve Darulmuallimler açılması gibi acele işler, hep bu esasın nazarı dikkate alınmamasından kaynaklanan hatalardır." (Küçükahmet, 2004:76)

Avrupa Konseyi, 1970'li yıllarda ortaya attığı ve uygulamasını başlattığı insanların ve fikirlerin serbest dolaşımı düşüncesiyle, 1976 yılında Fransızca öğretimin için "Niveau Seuil" hazırlamıştır. Bu durumun ülkemizde yansması olarak, Fransızca öğretimde öncelikle Görsel-işitsel yöntemle göre Je Parle Français Fransızca öğretmeyi amaçlamıştır. Konsey görüşlerini dönem dönem gözden geçirmiş ve son olarak 90'lı yıllarda ülkelerarası bir sempozyumla İsviçre'de temelleri atılan Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (OBM) 1993-1996 yılları arasında uluslararası bir çalışma grubu tarafından hazırlanmış, 1997 yılında Avrupa Konseyi üyelerince onaylanmış, 2001 yılında gözden geçirme ve ilavelerle İngilizce, Fransızca, Almanca ve Portekizce'ye çevrilerek yayınlanmıştır. 1990'lı yıllarda da ülkemizde, İletişimci yöntemle göre Je Voyage En Français okutulmuştur. OBM, 2009 yılında bakanlık kurumları tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. OBM'nin yansımaları Fransızca öğretiminde Cache-Cache ders kitaplarıyla karşımıza çıkar.

Ders Kitapları Seçimi ve İçeriği Nasıl Olmalıdır?

Ders kitapları, eğitim-öğretim sürecinin en önemli öğelerindedir ve öğrencinin her daim başvuru kaynağıdır. Bu nedenle gerek sınıfta gerekse sınıf dışında en çok kullanılan öğretim materyalleridir. Eğitim-öğretim seviyelerine göre tüm ders kitapları, belirli bir programa uygun olarak hazırlanır. Programlarda öğrencilere kazandırılacak olan davranışlar, ders kitaplarında öğrencilerin seviyelerine uygun etkinliklerle donatılarak onlara sunulur. Programın ve ders kitabının içeriği oluşturulurken amaç, içerik, süreç ve değerlendirme aşamaları göz önünde bulundurularak üzerinde tasarlanır.

Ders kitapları MEB tarafından dağıtılmaya başlanmadan önce öğretmenlerin ders kitabını seçerken dikkat ettikleri en önemli konu, içerik ve kullanım kolaylığıdır. Çünkü öğrenciler, her istediklerinde konuları kitaplardan takip edebilirler, kitap dışı etkinlik hazırlarken kitaptan faydalanabilirler ve ödevlerini hazırlayabilirler. Bu nedenlerle ders kitapları, öğretmene hem zaman kazandırır hem de işini kolaylaştırır. Ders kitapları, öğretmene ders içi öğretim etkinlikleri hazırlama konusunda da yükünü azaltır. Üstelik programda öğretilmesi amaçlanan bilginin özünü içerisinde barındırdığı için, ulaşılması en kolay veri kaynağıdır. (Şahin ve Yıldırım, 1999:47)

Ders kitaplarının eğitsel yönüyle ilgili, değişik görüşler hâkimdir. Örneğin, Kılıç (2001) ilköğretim düzeyi kitapları, öğrencilere okumayı sevdirdiği ve okuma becerileri kazandırdığı için

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013

çok önemli bir öğretim materyali olduğunu söylemiştir. Bu nedenle, ilköğretim öğrencileri için yazılan ve basılan ders kitaplarının içeriksel niteliğine özen gösterilmelidir. (Ünsal ve Güneş, 2003:388)

Öğretim programları ve ders kitaplarının yazımında yeni, çağdaş ve kabul gören kuramlar dikkate alınır. Ülkemizde de, öğrencilerin yaş, ihtiyaç ve ilgi düzeylerine göre, programlarda ve ders kitaplarında, Piaget'in, Bruner'in, Gagne'in, Ausubel'in ve Gardner'in öğrenme ve öğretme kuramlarından yararlanılmaktadır.

Türkiye'de yabancı dil bilme ve öğrenme ihtiyacı, her geçen gün artmaktadır. Fakat başarı seviyemiz oldukça düşüktür. Buna karşın dil öğretiminde model aldığımız Avrupa, bu konuda çok ileri seviyelere ulaşmış ve çok dilli, çok kültürlü toplumlar yetiştirmeye başlamıştır. Avrupa'da bazı ülkeler arasındaki sınırların kalkması ve bu ülkelerdeki insanların serbest dolaşım hakkına sahip olmasıyla çok dilli ve çok kültürlü toplumların oluşması sağlanmıştır.

Öğrencilerin okullarda öğrenecekleri yabancı dilin seçimi, 1983 yılında Resmi Gazete'nin 758. sayısında belirlenmiştir. Buna göre, Milli Güvenlik Kurumu görüşleri ve bu görüşler doğrultusunda düzenleme yapan Bakanlar Kurulu'nun kararları esas alınır. Bu kurullardan sonra okutulması kararlaştırılan yabancı dille ilgili çalışmaları, Milli Eğitim Bakanlığı birimi, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı yapar. Talim Terbiye, yabancı dille ilgili çalışmalarını okul türlerine ve öğretim programlarına göre düzenler. Bu çalışmalar, Tebliğler Dergisi aracılığıyla bütün resmi ve özel eğitim-öğretim kurumlarına tebliğ edilir. Sonrasında bu birim, program ve ders kitapları yanında gerekli ders araç-gereçleri hazırlar ve okutulmaya hazır bir hale getirir. Yine tüm bu çalışmalar, nisan ayında Tebliğler Dergisi'nde yayınlanır ve eğitim-öğretim kurumları bu listeden seçecekleri materyalleri seçerlerdi. Fakat ders kitaplarının seçimiyle ilgili uygulamalar 2000'li yıllardan önce bu biçimde uygulanırken günümüzde ise ders kitapları bakanlık tarafından verildiği için ders kitabı seçme uygulaması son bulmuştur.

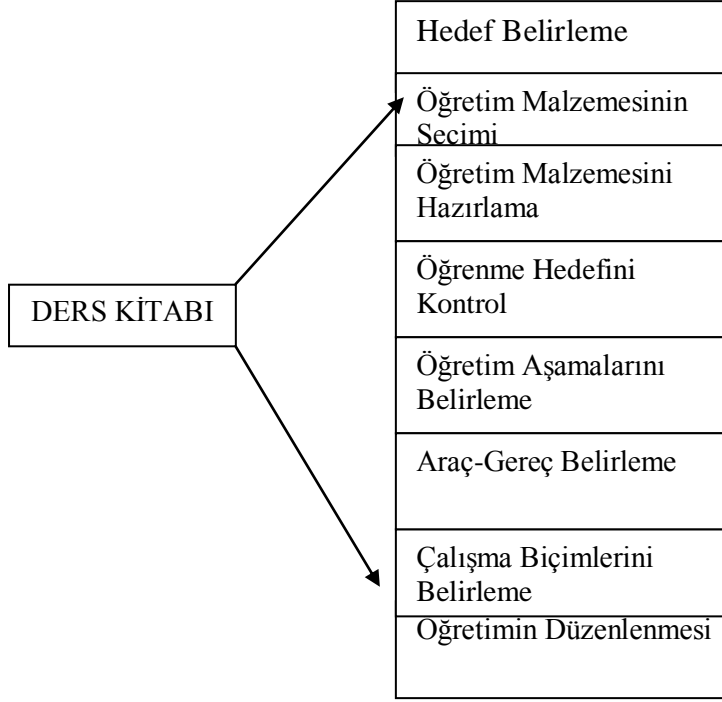
Yabancı dil ders kitaplarının yazımında, yabancı dil öğretim yöntemleri, öğretim programları, toplumsal değerler, öğrenci ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınır. Bu özellikler, 1739 sayılı Türk Milli Eğitimi Temel Kanunu'nun temel amaçları doğrultusunda şekillenir. Bu amaçlar ders kitaplarının içeriğine düzenli biçimde dağıtılır ve ders konularıyla öğrencilere kazandırılır. 1739 sayılı kanun ve yabancı dil öğretim kanunları yanında, yabancı dil ders kitaplarının biçimlendirilmesinde ölçüt alınan görüşler, Kast ve Gerhard'ın görüşleridir. Bu ölçütler şöyle gösterilebilir: (Genç, 2002: 75) (Tablo 1)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

Tablo 1. Kast ve Gerhard'a Göre Ders Kitabı Ölçütleri (Genç, 2002:75)

Bu tablodan hareketle günümüzde, ders kitaplarının içeriği, her sınıf düzeyindeki öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve gelişim düzeyleri doğrultusunda hazırlanır. Yabancı dil ders kitapları, her sınıf düzeyine göre, görsel ve işitsel unsurlarla desteklenir ve seçilen konular, üniteler ya da temalar güncel yaşamla ilişkilendirilir. Örneğin, Cache-Cache 1'de, Fransızca'dan Türkçe'ye geçen ve güncel hayatta sıklıkla kullanılan sözcüklere yer verilmiş ve bu sözcükler görsel unsurlarla desteklenmiştir. Bu uygulama, Fransızca'yı öğrenmek isteyen öğrencileri motive eder.

Yabancı dil öğretimi ders kitapları, teknik açıdan da dil öğretim yöntem ve ilkelerine uygun biçimde tasarlanır. Ders kitaplarının görüntüsü modern, görsel ve işitsel öğelerle desteklenmeli ve öğrencilerin dil öğrenme ihtiyaçlarını karşılar nitelikte olmalıdır. Cache-Cache ders kitapları, bu yönleriyle başarılı bir görüntüye sahiptir.

Yeni eğitim sisteminin benimsenmesiyle Fransızca öğretimi konusunda, İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün 20/08/2010 tarih ve 14049 sayılı teklif yazısı üzerine, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 14/02/2011 tarih ve 15 sayılı aşağıdaki kararı ile İlköğretim Fransızca (4-8. Sınıflar) Dersi Öğretim Programı belirlenmiştir. İlköğretim Fransızca(4-8. Sınıflar) Dersi Öğretim Programı, 2012-2013 Öğretim yılından itibaren 4 ve 5. sınıflarda, 2013-2014 Öğretim Yılından itibaren 6, 7 ve 8. sınıflarda uygulanmak üzere kabul edilmiştir. Program ve bu çerçevede oluşturulan ders kitaplarının (Cache-Cache 4-5) ilk ve ortaokullarda pilot olarak uygulanması hedeflenmiştir. Cache-Cache ders kitabının öğretim programına göre; Ders Kitabı, (Livre d'élève,) Öğretmen Kılavuz Kitabı, (Guide Pédagogique), Öğrenci Çalışma Kitabı (Cahier d'exercices) hazırlanmıştır. Bu sınıflama literatürde, "ders kitabı, kaynak kitap, el kitapçığı, kılavuz kitap" (Küçükahmet, 2004:11) olarak da geçer.

Tüm ders kitapları, eğitim-öğretim programlarının esaslarına göre yazıldıkları için, öğrencinin ilgi, yetenek ve gereksinimlerini destekler. Bunu yaparken öğrenciyi iyi tanıyan ve

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013

öğretim programına hakim öğretmenler, eğitim bilimciler, psikologlar, bilgisayar programcıları, ressamlar ve grafikerler, vb. birlikte çalışarak materyallerin içeriğini hazırlamalıdır. Yani, yabancı dil ders kitaplarında birden fazla görüş ve göz olmalıdır. Böylece kitaplarda gözden kaçan hatalar en az düzeye indirgenebilir. Cache-Cache ders kitabının içeriği kendi alanlarından uzman bir ekiple gerçekleştirilmiştir.

Becker (1987) çalışmasında, “öğrencilerin öğrenme koşullarının güdümsel, duyuşsal, psikomotor, kültürel, dilsel, bilişsel, sosyal, yapısal ve aileye bağlı olarak şekillendiğini belirtmiştir” (Genç, 2002: 78). Bu açıklama doğrultusunda, çocukluk ve ergenlik dönemlerini kapsayan öğrencilik yaşamı boyunca öğrencilerin, farklı bireysel gelişim özellikleri gösterdiği gerçeği dikkate alınmalıdır. Üstelik sürekli değişim süreci içinde olan öğrencilerin, öğretim hayatları boyunca bir yılları diğer yıllarını tutmaz ve aynı sınıfta okuyan öğrenciler arasında bile değişiklikler görülür. Bu gelişim özellikleri onların derslerine de yansır. Kısaca, öğrenciler öğrenim hayatları boyunca fiziksel, duyuşsal, zihinsel ve sosyal yönden farklı özellikler gösterirler. Ders kitabı uzmanları, materyallerin içeriğini hazırlarken, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun etkinliklere yer vermelidirler.

Ders kitapları ve öğretim programları, 1739 sayılı Türk Milli Eğitim Temel Kanunu'nun ilkelerine ve amaçlarına da uygun olarak hazırlanır. Ayrıca, öğretim programları ve kitaplar öğrencilerin öğrenme düzeylerine, yaşlarına, sosyo-ekonomik durumuna, toplumun kültür ve değer yargılarına hitap etmelidir. Böylece öğrenciler, programın uygulanma süreci sonunda yaratıcılık ve eleştirel bakabilme gibi kişisel gelişimlerini destekleyen özellikler kazanırlar. Görüldüğü gibi, yabancı dil ders kitapları, sadece dil öğretmekle değil, o toplumun kültürel değerlerini yansıtarak, dil öğretimini gerçekleştirir. Bu nedenle yabancı dil ders kitapları, hem ana dilin hem de yabancı dilin kültürünü öğreten etkinlikler içermelidir. Kültürel öğelerin sunumunda görsellik, teknik düzen, içerik, dil ve anlatım gibi bazı temel ölçütler ustalıkla kullanılmalı ve yanlış öğrenmelerin önüne geçilmelidir.

Ders kitaplarının ve öğretim programlarının temel dayanağı, eğitim-öğretim kuramları, ders kitabı içindeki etkinliklerin düzenlenmesinde kendini gösterir. Örneğin, son dönemlerde ülkemizde eğitimciler tarafından da kabul gören çoklu zekâ kuramı, yabancı dil İngilizce öğretimi ders kitaplarında da kullanılmaktadır. Kuram, her öğrencinin farklı zekâ ve öğrenme düzeylerine sahip olduğunu kabul eder ve kuramın materyallere yansımaları, ders ve öğrenci çalışma kitaplarındaki (farklı zekâ ve öğrenme tiplerine hitap eden) çeşitli etkinliklerle sağlanır. Bu kurama göre, dil öğretimi şöyle açıklanabilir: Görsel olan (Visual learners) öğrenciler resim, diagram, video ve yazılı anlatımlarla öğrenmeye daha kolay cevap vereceklerdir. Duyarak-işiterek (Auditory learners) öğrenen öğrenciler diyalogları, müzik ve şarkıları dinleyerek ve bunları yüksek sesle hatta içlerinden tekrar ederek öğrenmekten zevk alacaklardır. Yapararak (Kinesthetic learners) öğrenen öğrenciler ise, tanımlanan nesneye dokunma ihtiyacı göstereceklerdir. Oturdıkları yerden kalkarak hareket içeren mime, oyun, küçük danslar gibi aktiviteleri yerine getirmekten hoşlanacaklardır. (Çakmak ve Erol, 2001: 37)

Bu açıklamalar çerçevesinde, ders kitabı seçiminde öğrenciye uygunluk ilkesinin özünde birden fazla duyuya hitap eden dil öğretiminin daha başarılı olacağı gerçeği yatar. Bu durumu ispatlayan başka bir ifade ise, Becker'in (1987) yaptığı çalışmada öğrencilerin, “okuduklarının %10'unu, duyduklarının %20'sini, gördüklerinin %30'unu, duyup gördüklerinin %50'sini belleklerine kaydettiklerini“ (Genç, 2002: 78) öne sürmüş ve Çilenti (1991) bireylerin “söylediklerinin %70'ini, yaptıklarının %90'ını hatırladıklarını” (Yalın, 2006:21) araştırmalarında ortaya koymuşlardır. Buna göre, sınıf içinde öğretmen, ders kitabının faydalı olması ve öğrencilerin yabancı dili öğrenebilmeleri için tüm imkânları seferber etmelidir. Etkinlikleri öğrenci düzeyine uygun hale getirmeli ve dersliklerin düzenini yapacağı etkinliklere göre hazırlamalıdır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

Çünkü dil öğretiminde öğrenme ortamlarının, öğrenci-öğretmen etkileşimini arttıracak biçimlerde düzenlenmesi arzulanan bir durumdur. Yine dil öğretiminde öğretmen ders kitabı etkinlikleriyle yetinmemeli ve dilsel etkinlikleri çeşitlendirmelidir.

Yabancı dil ders kitapları eğitim-öğretim programlarına göre uygun olmalıdır. Ana hatlarıyla kitapların seçiminde, dikkat edilmesi gereken özellikler şöyle sıralanabilir:

- Fiyatı uygun olmalı ve bulunabilir olmalıdır.
- Öğrencinin eğitim düzeyine (Yaş, sosyal tavır, kültür düzeyi) uygun olmalıdır.
- Öğrenciyi öğrenme konusunda motive etmelidir.
- Kitapta gerçek dil kullanılmalıdır.
- Yaratıcılığa yer vermelidir.
- Dil bilgisi basitten karmaşığa doğru sıralanmalıdır.
- Bilişsel ve iletişimsel bir öğrenme sağlanmalıdır.
- Öğrenilen dilin, konuşulduğu ülkenin kültürel özelliğini içermelidir.
- Kurumun amaçlarına uygun olmalıdır.
- Görsel-işitsel yardımcı materyalleri bulundurmalıdır.
- Her beceriye yer vermelidir.
- Rol yapma, drama, oyunlar, şarkılar, röportajlara yer verilmelidir.
- Metinlerin uzunluğu iyi ayarlanmış olmalıdır.
- Dil bilgisi, telaffuz, sözcük öğretimini içermelidir.
- Fotoğraf, resim ve karikatür gibi öğelere yer vermelidir. (Gevrekçi, 2001:14)

Bu özelliklere ek olarak, öğretmen yabancı dil ders kitaplarındaki etkinlikleri, öğrenci düzeylerine göre çeşitlendirmeli ve teknolojik unsurlarla desteklemelidir. Eğer şartlar uygunsa, öğretmen öğrencilerin dil öğrenmeleri için doğal ortamlar oluşturarak öğretimi çeşitlendirebilir.

Ders Kitaplarının Fiziksel Özellikleri

MEB, Haziran 2007 ve 2597 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanan Ders Kitapları ile Eğitim Araçlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönergeyle ders kitaplarını incelemektedir. Bu ölçütlere göre tüm ders kitapları, alanın uzmanı olan, editör, dil uzmanı, görsel tasarımcı, ölçme ve değerlendirme uzmanı, program geliştirme uzmanı ve gelişim uzmanlarından oluşan bir ekip tarafından hazırlandığını önceki bölümlerde ifade etmiştir. Yine, aynı yönerge'nin 6. maddesine göre, tüm ders kitaplarının hazırlanması aşamasında dikkat edilen temel ölçütler şöyle sıralanmıştır:

- a) İçerik,
- b) Dil, Anlatım ve Üslup,
- c) Öğrenme, Öğretme ve Ölçme-Değerlendirme,
- ç) Teknik, Tasarım ve Düzenleme" (MEB, 2007: 425) maddelerine göre hazırlanmalıdır.

Ders kitaplarının fiziksel içeriği oluşturulurken yönetmeliklerde ve yönergelerde de belirtildiği gibi, uzman ekiple yazılan bir yabancı dil ders kitabının sayfa tasarımlarında resim, fotoğraf, grafik, şema, plan, harita ve benzeri görsel unsurların yerleştirilmesinde görsel algının yanı sıra, bunların eğiticilik ve öğreticilik niteliğine de önem verilmesi gerekir. Görsel unsurlar, öğrencilerin gelişim basamaklarına uygun; görsel algı yönünden ise renk uyumuna dikkat edilerek açık, temiz ve net bir baskıyla hazırlanıp öğrenciye sunulmalıdır. Yabancı dil ders materyallerinde her türlü yazı, resim, fotoğraf ve benzeri materyallerden telif hakları gözetilerek alıntı yapılabilir, konuların daha iyi öğrenilebilmesi için açıklayıcı, tamamlayıcı ve eğitici nitelikteki öğretime yardımcı fotoğraf, şema, grafik, resim ve benzeri görsel unsurlara yeterince yer verilmelidir. Kitaplarda yer alan başlıklar sistematik biçimde düzenlenmeli ve ikonografik bir sistem oluşturulmalıdır. (MEB, 2007: 426-427)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013

Cache-Cache Ders Kitabının Fiziksel Özellikleri

Milli Eğitim Bakanlığı, ders kitaplarını 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 55. maddesine göre seçer ve listesini Tebliğler Dergisi'nde yayınlar. Dolayısıyla bu ders kitaplarının okutulması ve seçiminde milli eğitimin temel ilkelerine yönelik olması, ders programlarına ve ders saatlerine uygunluğu, okul tür ve tiplerine uygunluğu esaslarına dikkat edilir, sonra basımı yapılır ve okullara gönderilir.

3 Temmuz 1995 tarih ve 2434 sayılı Tebliğler Dergisi'nde, TTK'nın 5.6.1995 tarih ve 269 karar sayılı, Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği (kitapların hazırlanması ve incelenmesi ile ilgili esas ve usullerle ilgili yönetmelik) yayınlanmıştır. Ayrıca, Türk Standartları Enstitüsü'nün Nisan 1992'de çıkardığı 10220 numaralı standartta da bu özellikler yer almıştır. Bu çerçevede Fransızca öğretimi ders kitapları şu özelliklere göre incelenir:

A- Ders Kitaplarının Fiziksel Özellikleri

- 1- Görünüş
- 2- Renk
- 3- Ders Kitabında Bulunması Gereken Bilgiler
 - a) Ön Kapak
 - b) Kitabın Sırtı
 - c) Arka Kapak
 - d) İç Kapak
- 4- Boyut
- 5- Yazı Büyüklüğü

B- Ders Kitaplarında Eğitsel Tasarım

- 1- Hedefler Açısından
- 2- Muhteva Açısından
- 3- Öğrenme-öğretme açısından
- 4- Değerlendirme Açısından

C- Görsel Tasarım

D- Dil ve Anlatım (Tertemiz, Ercan ve Kuyubaşı 2004: 36)

Yabancı dil öğretimi ders kitaplarında kullanılan renkler, öğrencilerin öğrenmelerine katkı sağlamaktadır. Renklerin sınıflaması ise şöyledir:

Sıcak Renkler: Sarı, Turuncu, Kırmızı, Eflatun Kırmızı

Soğuk Renkler: Eflatun, Mavi, Eflatun Mavi, Yeşil, Sarı Yeşil

Nötr Renkler: Siyah, Beyaz, Gri

Sıcak renkler, hareket ve canlılık gösterir, soğuk renkler ise sükunet ve rahatlık verici bir etkiye sahiptir. Sıcak renklerin yaklaşımcı, soğuk renklerin ise uzaklaştırıcı etkisi vardır. (Gevrekçi, 2001:15)

Ders kitaplarında, renk kullanımı tek başına önem taşımaz. Yani kitaplar bir bütündür ve kitapları tüm yönleriyle değerlendirmek gerekir. Örneğin, yabancı dil ders kitaplarının fiziksel özelliklerinden önsöz, içindekiler, sayfa sayıları, ekler, cilt düzeni, kağıdın kalitesi, punto, şekil, tablo ve şemalar öğrenme ortamlarına ve öğrenci sınıf düzeyine uygun olmalıdır. Çünkü öğrenciler kitabı eline aldıklarında öncelikle fiziksel yönlerine bakarlar.

Bakanlığın ders kitapları, yine bakanlığın hazırladığı yönetmelik ve yönergeler çerçevesinde incelenir. İlkokul ve ortaokul ders kitapları fiziksel yönlerden belirlenen standartlarda uygun olmalıdır. Bu standartlar kanunlar, yönetmelikler ve yönergelerle belirlenmiştir. Buna göre,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

ders kitabı kapağında şu öğeler yer alır: "ön kapakta; kitabın adı, kullanılacağı sınıf, yazarın adı soyadı, yayınevi, amblem veya resim, arka kapakta; sağ alt köşede fiyatı, basım yılı, firma ve barkod numarası" (Gevrekçi, 2001:14) bulunmalıdır. Ders kitapları öğrenme ve öğretme ortamlarına uygun olması için, kapağında mutlaka ilgi çekici renkli bir resme yer verilmelidir.

2434 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yer alan Ders Kitaplarının Hazırlanması Ve İncelenmesi İle İlgili Esas ve Usuller konulu yönetmeliğe, 2597 sayılı Tebliğler Dergisi'nin, Bakanlığın Ders Kitapları ile Eğitim Araçlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin yönerge, Türk Standartları Enstitüsü'nün Nisan 1992'de, TS 10220 numaralı ölçütü ders materyallerinin fiziksel özellikleriyle ilgilidir. (Tertemiz ve diğ., 2004:37)

Ders kitaplarının öğrenciler üzerinde bıraktığı ilk izlenim, kitabın görüntüsüdür. Kitabın basımında sayfalar düzgün tanzim edilmeli, herhangi bir leke, yırtık ya da eksik sayfa bulunmamalıdır. Kâğıt kalitesi iyi olmalı ve ön sayfadaki yazılar arka sayfaya geçmemeli ve öğrencilerin dile yönelik ilk meraklarını olumlu yönde karşılamalıdır. Cache-Cache 4 bu yönleriyle oldukça dikkatli ve özenle hazırlanmıştır. Cache-Cache 4, kâğıt kalitesi ve renk kullanımı öncesi Fransızca öğretimi ders kitaplarından oldukça iyi ve modern bir görüntü sunar.

Ders kitabının kapak bilgilerinde; kitabın adı ve hangi düzeyde davranışlar kazandıracığı, yayınevinin adı, amblemi, yazarları, basım yılı vb bilgiler yer almaktadır. Ön kapak bilgilerinden sonra, fiziksel çerçevede bir materyalde incelenmesi gereken diğer bir özellik de kitap sırtıdır. "dört ya da daha fazla formadan meydana gelen bölümlere sırtı adı verilir. Ders kitaplarının sırtında, adı, sınıf ya da dönemi, yine yayınevinin adı, kısa adı veya amblemi, yazarın, hazırlayanın ya da çevirenin bilgileri, basım tarihi (yıl-ay) gibi bilgiler yer alır" (Tertemiz ve diğ., 2004:38;MEB 2434, 1995). Bu açıklama doğrultusunda, Cache-Cache 1 standartları yakalamış bir ders kitabıdır. Materyalin arka kapak bilgileri de belirlenen ölçütlere uygundur. Arka kapakta; "ISBN numarası, kitabın basım evi, firma adı, varsa tescilli markası, adresi, basıldığı yıl-ay, baskı adedi ve Türk Standartları (TS) işareti ve numarası" (Tertemiz ve diğ., 2004:39;MEB 2434, 1995) bulunur.

Ders kitabının fiziksel özelliklerinden bir diğeri de iç kapak bilgileridir. İç kapakta, "kitabın adı, kullanılacağı sınıf veya dönemi, yazarın, hazırlayanın veya çevirenin adı ve soyadı, yayınevinin adı, adresi veya amblemi, basıldığı yıl, ay ve yeri, kitabın uygun bulunduğu dair TTK kararının tarih ve sayısı" (Tertemiz ve diğ., 2004:39;MEB 2434, 1995) bulunmalıdır. Açıklama doğrultusunda, Cache-Cache 4'ün kapak bilgileri kriterlere uygundur. Cache-Cache 1 iç kapağın arka sayfasında, MEB yayınları ve ders kitapları dizisinin numaraları, editör, dil uzmanı, görsel tasarımcı, program geliştirme uzmanı, ölçme-değerlendirme uzmanı, rehberlik uzmanından oluşan ekip, ISBN numarası, Tebliğler Dergisi'ndeki kararı, kopyalanma durumunu anlatan uyarı yazısı da mevcuttur.

İkinci yaprak ve devamında, "kitapların ikinci yaprak ön yüzüne ihtiyaç duyulması halinde öğrenciye hitap eden bir önsöz bulundurulabilir. Arka yüz boş bırakılabilir" (Tertemiz ve diğ., 2004:39-40;MEB 2434, 1995) Üçüncü yaprak ve devamında, Türk Bayrağı, İstiklal Marşı, arka yüzünde ise, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi, Atatürk'ün resmi ve içindekiler bölümü yer alır. Atatürk resminin altına Gazi Mustafa Kemal yazılır. Bu uygulama, 2007 yılındaki Ders Kitapları İle Eğitim Araçlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönergenin 6. maddesine göre Mustafa Kemal Atatürk olarak değiştirilmiştir. (MEB 2007:427) Cache-Cache 1

Fiziksel olarak, kitap sayfalarında yazı dışında kalan boşluklar (marj) en az 20 mm'dir. İçerikte görseller renkli olmalı, tablo, şekil şema, grafik, vb. gibi hususlarla desteklenmelidir. Kitaplar eğitici yönleriyle öne çıkarılmalı ve öğrencilerde ilgi uyandıracak biçimde tasarlanmalıdır. Görsel öğeler ile diyaloglara aynı sayfalarda bulunmalıdır. Materyaller hazırlanırken estetik

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013

unsurlar özenle işlenmelidir. Eğer dipnotlar varsa, sayfa altlarına verilmelidir. (Tertemiz ve diğ., 2004:40)

Ders kitaplarında öğrenci yaş ve sınıf düzeylerine göre yazı puntoları, 2007 yılında yayınlanan 2597 sayılı Tebliğler Dergisi'nde: "4. sınıflarda 12 punto, 5. sınıflarda 11 punto, daha üst sınıflar için de 10 punto olmalıdır. Metinler aralarında paragraf boşluğu bulunmayan 100 mm'lik kısımda; 4. ve 5. sınıflarda 20 satır, daha üst öğretim kademelerde de 22 satır" (Tertemiz ve diğ., 2004:41;MEB 2434, 1995) olması gerektiği ifade edilmiştir. Cache-Cache 1 yazı puntolarının kullanımı öğrenci düzeyine uygundur.

Cache-Cache 1 Ders Kitabının Eğitsel Özellikleri

Ders kitabının yeri ve işlevi konusunda, kabul gören birçok önemli görüş vardır. Bu konuda, Japon uzmanlar ise ders kitaplarını bir toprak parçası kadar değerli görmüşler ve okulda deprem olduğunda, kurtarılması gereken öncelikler arasında ders kitaplarının olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum günümüzde halen geçerliliğini korumakta ve ders kitapları öğretim için temel kaynak olarak gösterilmektedir. (Kaya, 2002: 92-93)

Yabancı dil dersinin eğitsel içeriğinin şekillenmesinde kabul edilen görüşler vardır. Bu görüşlerden en çok kabul gören ölçütler şöyledir: "Geçerlilik ve güvenilirlik, bilimsellik, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama, öğrenebilirlik, sosyal gerçeklerde tutarlılık, faydalılık, içeriğin lojik ve psikolojik yapısı" (Gevrekçi ve Erol, 2001: 19-20)

Ders kitaplarında etkinlikler basit ve anlamı net tümcelerle desteklenmelidir. Etkinliklerde, öğrenilen dile ait yazım ve sözcük hataları olmamalıdır. Çünkü bu tür yanlışlıklar, öğrencilerin yanlış dilsel kazanımlar edinmelerine neden olabilir. Eğitsel içerik yer alan sözcükler ve tümceler, öğrencinin güncel hayatta sıklıkla karşılaşabileceği ve kullanabileceği alanlardan seçilmelidir. Öğretmen eğitsel içeriği sunarken doğru, açık, sade, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanmalı, anlatımları etkinliklerle, görsel ve işitsel öğelerle desteklemelidir. Sözcükleri, telaffuz kurallarına dikkat ederek titizlikle seçmeli, metinlerde akıcılık, mantık dokusu ve fikir bütünlüğü sağlamalıdır. (MEB, 2007:425-426)

Eğitsel içerikte etkinlikler, metinler ve diyaloglar öğrencileri muhakemeye, bağımsız ve yaratıcı düşünmeye, kıyaslamaya ve edinilen bilgilerden hareketle sonuçlar çıkarmaya yöneltmeli ve konularla ilgili hazırlık çalışmaları, öğrenciyi düşünmeye ve dili kullanmaya yönlerecek nitelikte sunulmalıdır. Burada amaçlanan dil öğretim sürecinde, öğrencinin yeni dilsel bilgileri ezberlemesi değil, zihninde yapılandırması ya da onları güncel yaşamda kullanmasıdır. (MEB, 2007:426)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

Cache-Cache 1 ders kitabı eğitsel içeriğini ana hatlarıyla ortaya koyan "içindekiler" tablosu her yönüyle öğrenci ilgisini çeken biçimde hazırlanmıştır. Her tema ayrı ayrı bir renkle hazırlanmıştır. (Şekil 1)

Sommaire	
Unité 0	13
Unité 1 Les relations sociales	18
Leçon 1 Bonjour à tous	19
Leçon 2 Tu t'appelles comment?	23
Leçon 3 Ça s'écrit comment?	26
Évaluation 1	32
Unité 2 L'école et l'enseignement	35
Leçon 1 Dans la classe	36
Leçon 2 Arc-en-ciel	41
Leçon 3 Il est quelle heure?	44
Évaluation 2	49
Unité 3 Les informations personnelles	52
Leçon 1 Bon anniversaire	53
Leçon 2 Ma famille	59
Leçon 3 Tu as un animal?	63
Évaluation 3	67
Unité 4 Les lieux où l'on vit	70
Leçon 1 Chez moi	71
Leçon 2 Quel temps fait-il?	76
Leçon 3 C'est où?	81
Évaluation 4	83
Unité 5 Les aliments et les boissons	86
Leçon 1 Tous à table!	87
Leçon 2 Tu aimes ou tu n'aimes pas?	91
Leçon 3 Le corps	94
Évaluation 5	97
Unité 6 Les activités de loisir	100
Leçon 1 À la piscine	101
Leçon 2 Au pique-nique	103
Leçon 3 Vive les vacances!	107
Évaluation 6	112
Tableau de Conjugaison	115
Dictionnaire	118

7 sept

Şekil 1. İçindekiler Tablosu

Cache-Cache 1, öğrencilerde Fransızca öğrenmeye yönelik bilgi, beceri ve tutum geliştirmek amacıyla dinleme, konuşma, okuma, yazma ve öğrenme alanları davranışlarının geliştirmeyi amaçlamıştır. Etkinliklerde bu ilkeye göre hazırlanmıştır. Cache-Cache 1, öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımına uygun, eylem odaklı yaklaşım temel alınarak hazırlanmıştır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

Böylece öğrenciler simgelerinde yardımıyla kitabını daha kolay anlayıp kullanabileceklerdir. Bu simgeler eğitsel içerikte şöyle sunulmuştur: (Şekil 2)

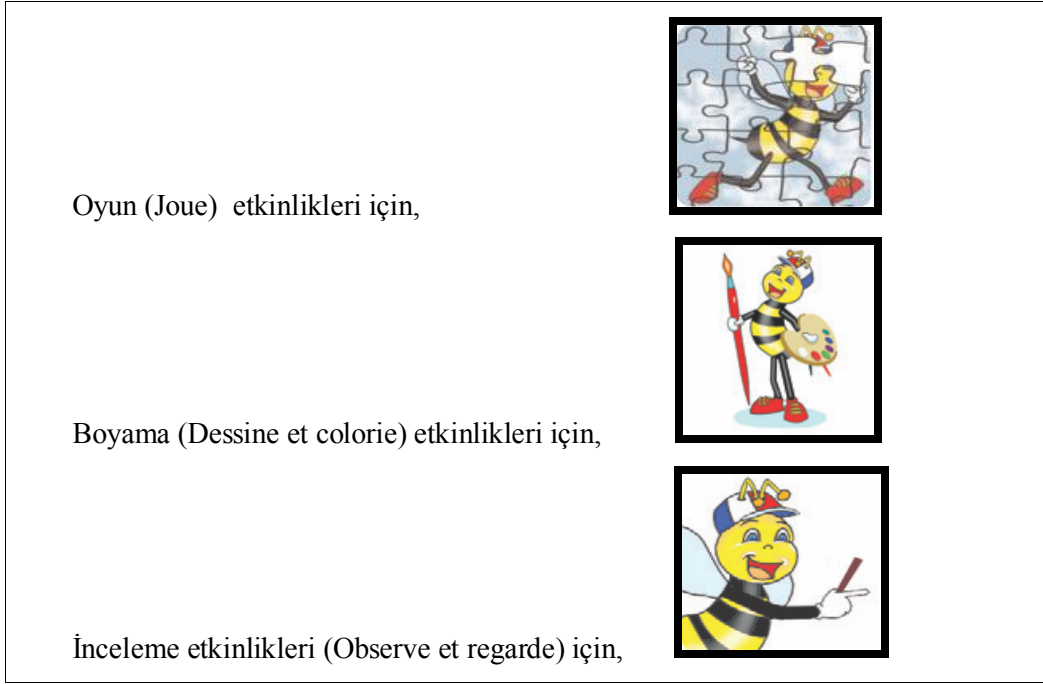
Dinleme (Ecoute) etkinlikleri için,	
Yazma (Ecris) etkinlikleri için,	
Okuma(Lis) etkinlikleri için,	
Konuşma (Parlez) etkinlikleri için,	

Şekil 2. 4 Temel Becerinin İçerikte Nasıl Yer Aldığını Gösteren Simgeler

Cache-Cache ders kitabı, Fransızca dil öğretiminde dört temel dil becerisinin yanı sıra anlama, sorgulama, sıralama, sınıflama, özetleme, eşleştirme, ilişkilendirme gibi becerilerin de kazandırılması amaçlanmıştır. (Şekil 3) Bu beceriler ders kitabı içinde aşağıdaki simgelerle sunulmuştur.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

Şekil 3. Diğer Becerilerin Sunumunu Gösteren Simgeler.

Bu beceriler ile öğrencilerin bilişsel, sosyal ve duygusal yönden kendilerini geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, yabancı dil öğrenmeye karşı olumlu tavır geliştirmeleri, Fransızca okuma yazma alışkanlığı edinmelerini sağlar. Öğrencileri yönlendiren simgelerin bunlarla sınırlı değildir. Her ünitenin eğitsel içeriği farklı renklerle sunulmuş ve sayfalarda öğrencileri yönlendiren değişik yazı ve görsellerle kitabın anlaşılması sağlanmıştır.

4. sınıf Fransızca öğretimi ilk ünitesine başlamadan önce, öğrencileri Fransızca’yla tanıştırmak için eklenen ve ünite sıfır olarak adlandırılan bölümde Fransızca’dan Türkçe’ye geçen, Türkçe ve Fransızca’da kullanılan şeffaf sözcüklere (Transparence Turc-Français, Les Mots Transparences) yer verilmiştir. Bu bölümde, dilimize Fransızca’dan geçen sözcüklerle ilgili bir çalışmanın yapılması öğrencilerin motivasyonunu artırır. Yine bu sözcükler, Cache-Cache 1’de görsellerle desteklenmiş ve konuşmada bu sözcüklerin nasıl kullanıldığı kavratılmaya çalışılmıştır. Böylece öğrenci hiç Fransızca bilmediği halde, ana dilde kullandığı pek çok Fransızca sözcük olduğunu fark edecek ve bu dili öğrenme konusunda daha istekli olacaktır. Şeffaf sözcüklerin kullanıldığı okuma çalışmasında öğrenci, hem sözcükleri, dinler ve okur hem de resimlerini görerek öğrenmeyi daha kalıcı hale getirir. Güncel yaşamında kullandığı kelimelerin Fransızca da olduğunu fark eder. Böylece, hem görsel öğelerin etkisi hem de bilinen sözcükler, öğrencilerin diyalogu daha iyi yorumlamalarına ve anlamalarına yardımcı olur.

Cache-Cache, öğrenci merkezli bir öğretim ilkesini benimsemiştir. Bu nedenle grup çalışmaları önemli bir yer tutar. Çünkü grup çalışmaları, grup içindeki her öğrencinin kendilerini dilsel yönden geliştirmelerine yardımcı olduğu gibi sessiz öğrencilerin bile söz aldığı ve fikirlerini ifade ettiği bir öğretim anlayışını benimser. Öğretmenin, grup oluşturmada bazı noktalara dikkat etmesi gerekir. Çünkü grup oluşturmada amaç, öğrenciler arasında kalıcı bağlar kurarak, iletişim kurmaktır. Öğrenciler, beraber çalışacağı arkadaşlarıyla ortak metinler, diyaloglar oluşturduğu gibi, onları birlikte sahneleyebilecekleri ortamların da oluşturulması sağlanır.

Grup çalışmaları, öğrencinin kendi duygularını, psikolojisini, hayat tecrübesini ortaya koyacağı için kendi kişiliklerini ortaya koymalarına yardımcı olur. Bu çalışmalar, öğrencilerin

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013

öğrenme, uygulama, üretme, eğlenme, haz duymalarına imkân vermekte, her şeyden önemlisi de iletişim becerisinin gelişmesine önemli katkılar sağlar. Sınırları ne olursa olsun, bu etkinliklerin daima sınıfça yapılmış olan çalışmalara dayandırılmasına ve onların tamamlayıcısı olduğuna dikkat edilmelidir.

Cache-Cache 4, dil ve anlatım ilkelerine uygun olduğu gibi içeriğinin okunaklı, anlaşılır, ilgi çekici, okumayı kolaylaştırıcı ve araştırmaya sevk edici yönleri de mevcuttur. Bu nedenle Cache-Cache 4'te:

Anlatımlar sade,,
 Ana dil ve yabancı dil arasındaki yazım farklılıkları dikkate alınmış,
 Anlatımlara destek nitelikteki resimlerin uygun seçilmiş,
 Ana dildekinden farklı olan yapıların (eril-dişil) vurgulanması için gerekli örnekler ve resimler verilmiş,
 Anlatımlarda somut yapıların tercih edilmiş,
 Yabancı dili öğrenen çocukların farklı kültürleri tanımlarını sağlayacak alıştırmalara ve etkinliklere yer verilmiş,
 Yabancı dilin yazım kuralları ve okunuş özelliklerinin daha iyi öğrenilebilmesi için tekrarlar yapılmış, (Tertemiz ve diğ., 2004:55)

Cache-Cache Ders Kitaplarında Görsel Tasarım

Görsellik bir ders kitabının olmazsa olmaz en önemli öğelerinden biri olarak kabul edilir. Ders materyalleri oluşturulurken içeriğe eklenen metinlere ve diyaloglara eşlik eden resimlerin, tabloların, şekillerin ve grafiklerin konulması öğrencinin öğrenme sürecine katkı sağladığı gibi konulara ve etkinliklere açıklayıcı, tamamlayıcı nitelikler kazandırdığı da bir gerçektir. Üstelik görsel öğeler yazılara göre daha çok kalıcı olduğu ve konuların öğrenilmesinde daha fazla öğreticiliğe sahip olduğu kabul gören bir anlayıştır.

Ders kitapları öğrencilerin başvuru kaynağı olduğu için istek ve merak uyandıracak bir biçimde görsellerle desteklenir. Yani yabancı dil öğretiminde bir konu bilimsel, kültürel ve dilsel yönden ne kadar iyi sunulursa sunulsun, görsel yönden eksik olursa amacına ulaşmada yetersiz kalır. Aslında materyallerdeki görsel unsurların, öğrenciyle kitap arasındaki iletişimi sağlayan bir yönünün de var olduğu unutulmamalıdır. (Doyran, 2003: 37)

Genel bir ifadeyle görsel ifadeler, derse ve kitaba canlılık, akıcılık ve ilgi çekicilik gibi özellikler katar. Görsellik dersin anlatımında öğretmene yardımcı olur. Etkinliklerin yapılmasında da öğrencilere yol gösterir. Görsel unsurlar teknolojik imkânlarla tasarlanmalı ve görsellerde renk kullanımına dikkat edilmelidir.

Görsel unsurlar, doğrudan öğrencilerin zekâ alanlarına hitap eder. Zihinde daha kalıcı olması için başta sayfa tasarımlarında resim, fotoğraf, grafik, şema, plan, harita ve benzeri görseller amaca uygun yerleştirilmelidir. Görsellerin öğreticilik niteliği kazandırılarak öğrenciye sunulması gerekir. Örneğin materyal sayfalarındaki başlıkların yazımında görsel tasarım ilkelerinin kullanılması öğrencinin temada neler öğreneceği hakkında bilgiler verdiği gibi değişik yazı puntolarıyla desteklenerek, öğrencilerin ilgisini çekmesine yardımcı olur.

Kitaplarda yer alan başlıklar görsellerle desteklenirken sistematik biçimde düzenlenmeli ve ikonografik bir sistem oluşturmalıdır. Yani bu ifadeyi destekleyen ve zihinsel gelişimi 4 temelde inceleyen Piaget ve aynı zihinsel gelişimi üç evrede inceleyen Bruner'in görüşü daha yetkin olarak karşımıza çıkar. Bu görüşler:

“ - Enaktif düşünme evresi

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 8/10 Fall 2013

- İkonik düşünme evresi
- Simgesel düşünme evresi" (Küçükahmet ve Köksal, 2004:106)

Görselliğin ders kitaplarında bu 3 zihinsel evreye hitap edecek biçimlerde sunulması gerekir. Öğrenciler her 3 evrede değişik zihinsel çağrışımlar yaparak, materyalin konusunu ve içeriğini anlamaya çalışma yoluna gitmelidirler.

Kitapta sunulan görsellerle öğrenci doğrudan ilişki içerisinde olduğundan metinlerle görsellerin uyumuna dikkat edilmelidir. Çünkü öğrenciler görselleri inceleyerek zihinsel boyutta anlamaya ve yorumlamaya çalışırlar. Böylece zaman içerisinde zihinde bıraktığı izlenim ve öğrencilerin onları düşünmesi bu evrelerde gerçekleşen birer durumdur. Bu ögenin materyallerde sunumu son zamanlarda giderek önem kazanmıştır. Bu boyut, öğrencilerin derslerde okuduklarını anlayabilmeleri ve yorumlayabilmelerinin gerektiğini ısrarla vurgulayan bir yaklaşım olmuştur. Zaten görsel okuma etkinliklerinin zihinsel gelişimin bu 3 aşamasına göre şekillenmesi bunun bir göstergesidir.

Piaget ve Bruner dışında, ders materyallerinde yer alan görsel öğelerin oluşturulmasında kaynak alınan Nolen ve Goetz'in görüşlerine göre de 3 sınıflama mevcuttur. Bunlar; "süsleyici resimler, açıklayıcı resimler ve metni tamamlayıcı resimlerdir" (Küçükahmet ve Köksal, 2004: 107).

Süsleyici resimler, konuyu açıklamak yerine onun sembolik yönünü ortaya koyar. Öğrenciler bir metne ya da şiire eşlik eden görseller sayesinde hayal güçleri geliştirir ve daha iyi anlamaya çalışırlar. (Küçükahmet ve Köksal, 2004:107) Cache-Cache 1 ders kitabı bu türde resimleri içermektedir.

Açıklayıcı resimler ise, ders kitabındaki parçaları değişik biçimlerde açıklayan niteliklerdedir. Bu görseller verilen metinle aynı düzeyde ve metni açıklayıcı şekilde öğrencilere sunulmalıdır. Kısaca bu tür resimlere anlam çözücü resimler de denilebilir. (Küçükahmet ve Köksal, 2004:107)

Metni tamamlayıcı resimler, çocuklar için ilk defa öğrenilen bir durumu, konuyu ya da kavramı tanıtmada kullanılabilir. Dolayısıyla resimler metni, öğrencinin ilgisini çekecek ve arttıracak nitelikte olmalıdır. (Küçükahmet ve Köksal, 2004:108-109)

Sonuç olarak, Cache-Cache 1 ders kitabı öncesi ders kitaplarına göre daha modern bir içeriğe sahiptir. Fakat her ders kitabında da olduğu gibi, ders kitapları görsel ve biçimsel teknik düzenlemeler yönünden geliştirilebilir olmalı ve bu düzenlemelerin kitap içindeki sayıları artırılarak öğrencinin ilgi ve yaş düzeyine uygun olması sağlanmalıdır. Kullanılan renklerin canlı olması da öğrencide öğrenmeyi olumlu yönde etkileyecek diğer önemli bir unsurdur. (Küçükahmet, 2004: 54)

SONUÇ

21. yüzyılda Avrupa Birliği devletleri çok dilli ve çok kültürlü olma yolundaki dilsel hedeflerini gözden geçirmiş ve önceleri iki dil bilmek hedeflenirken günümüzde ise bu hedef, üç dil olarak kabul görmeye başlamıştır. Ülkemizde ise bir yabancı dil bilmek zorunluluk haline gelmiş, ikinci bir dili bilmek hemen hemen toplumun her kesimi için lüks olmaktan çıkmış ve ihtiyaç hâline gelmiştir.

Yabancı dil öğrenme isteği, öğretim programlarında da vurgulandığı gibi, insanlar arasında iletişim kurma ve sosyalleşme süreci ihtiyaçlarından doğmaktadır. Çünkü insanoğlu doğduğu andan itibaren çevresiyle iletişim kurmaya çalışır, gelişim süreci içinde ortaya çıkan dil becerileri sayesinde hayatını ve çevresini algılar. Bu aşamada dil öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013

çinde bulunduğu toplumun dilini öğrenir, o dili kullanır, toplumun özelliklerine ve değer yargılarına göre dilsel beceriler ve tutumlar sergiler. Bu nedenlerden dolayıdır ki, Avrupa Birliği'nin resmi dillerinden olan Fransızca'yı öğrenmek bir ihtiyaçtır, bir zorunluluktur.

Fakat Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmî okullarda yabancı dilin istenen düzeyde öğretilmemiştir. Fakat bu sorun, özel okullar için geçerli değildir. Avrupa düzeyinde dil öğretiminin yapıldığı bu okullarda, birden fazla dilin öğretimi sorunsuzca yapılmaktadır. Özel okulların eğitim-öğretim programları, MEB'in ders öğretim programlarıyla benzerlik göstermesine rağmen sonuç oldukça farklıdır. Bu durumun başlıca nedenlerine çalışmada yeri geldikçe değinilmiştir ve başarısızlığın tek yönlü değil, tüm unsurlarıyla gözden geçirilmesi gerektiği kanısına varılmıştır. Araştırmada resmî okullar için hazırlanan ders kitapları program, yapısal farklılıklar, öğretmen ve öğrenci unsurları aynı paydada buluşarak çözüme katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Fransızca'nın, Avrupa Birliği'nin resmî dili olması, birçok kurulda da resmi dil olarak konuşulması, edebiyat, sanat ve kültür dili olması, dünyada en çok konuşulan diller arasında yer alması, birçok vatandaşımızın o ülkede çalışması gibi gerçekler toplumu oluşturan bireyler tarafından tam olarak bilinmemektedir. Bu sıralanan unsurlar, ülkemizde Fransızca öğretiminin tercih edilmesi için yeterli birkaç nedendir.

Yabancı dil Fransızca öğretimine yeni bir yön veren Cache-Cache 1 (İlkokul 4 ve Cache-Cache 2 (Ortaokul 1) öğrencilerin öğrenmeye yönelik bilgi, beceri ve tutum geliştirmek amacıyla dinleme, konuşma, okuma, yazma alanlarına hitap ederek öğrencilerin dil öğretmeyi hedeflemiştir. Cache-Cache 1, A.1.1. düzeyinde Cache-Cache 2, A.1.2. düzeyinde dil öğreten bu kitaplar, zengin ve renkli materyallerle öğrencilere dil öğretmeye niteliktedir. Cache-Cache ders kitapları gerek içeriği gerek dil öğretim yöntemi nedeniyle öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımına uygun, eylem odaklı bir yaklaşımı temel almıştır. Süreç sonunda öğrenciler temel dilsel beceriler yanında anlama, sorgulama, sıralama, sınıflama, özetleme, eşleştirme, ilişkilendirme gibi beceriler kazanırlar. Ayrıca, bu kitaplar öğrenme süreçlerinde öğrencilerin bireysel farklılıkları da dikkate almış öğrencilere zevkli bir öğrenme ortamı sunmuştur. Çalışmada ders kitabından kaynaklı olabilecek (Kitabın fiziksel içeriği, rengi, görsel unsurların kullanımı, vb) sorunlar ana hatlarıyla ele alınmıştır.

Sonuç olarak, ders kitabı kaynaklı sorunlar her geçen gün bir sorun olmaktan çıkmaktadır. Çünkü gelişen teknoloji ve bilginin hızla yayılması gibi etmenler sayesinde bireylere daha iyi hizmetler sunulmaktadır. Dil öğretimi materyalleri de bu gelişmeden nasibini almaktadır. Modern programlar ve yayınlar, internet, diğer kitle iletişim araçları, yeni kuramlar ve yaklaşımlar dil öğretimini daha iyi bir noktaya taşıyacak biçimdedir.

KAYNAKÇA

- ÇAKMAK M. ve EROL M. Ş. (2001). *Öğrencilerin Gelişim Özellikleri, Öğretim Yöntem Ve Stratejileri*, L. Küçükahmet (Editör). Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Yabancı Dil. Birinci Baskı. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım,
- ÇAKMAK M. (2001). *Yabancı Dil Öğretimi*. L. Küçükahmet (Editör). Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Yabancı Dil. Birinci Baskı. Ankara. Nobel Yay. Dağıtım.
- DEMİREL Ö. (2004). *Yabancı Dil Öğretimi*. (2. Basım). Ankara: Pegem Yayınları.
- DOYRAN Y. (2003). *Ders Kitaplarının Tasarım Ve Resimleme Sorunları*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

- GENÇ A. (2002). *İlk Ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Ders Kitabı Seçimi*. Ankara: Hacettepe Üni., Eği., Fak., Dergisi.
- GEVREKÇİ M. (2001). *Kitap Ve Yazarı Hakkında Bilgi, Biçim Ve Tasarım* L. Küçükahmet (Editör). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Yabancı Dil*. Birinci Baskı. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.
- GEVREKÇİ M. Ve EROL M. Ş. (2001). *İçerik*, L. Küçükahmet (Editör). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Yabancı Dil*. Birinci Baskı. Ankara. Nobel Y. Dağıtım.
- KAYA, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*, Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- KÜÇÜKAHMET L. (2004). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KÜÇÜKAHMET L. Ve KÖKSAL H. (2004). *Ders Kitabında Görsel Materyaller. Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Milli Eğitim Bakanlığı. *1995 Tebliğler Dergisi*. Ankara: Sayı: 2434
- Milli Eğitim Bakanlığı. *2007 Tebliğler Dergisi*. Ankara: Sayı: 2597
- ŞAHİN T.Y. Ve YILDIRIM S. (1999). *Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- TERTEMİZ, N.; ERCAN, L. Ve KAYABAŞI, Y. (2004). *Ders Kitabı Ve Eğitimdeki Önemi*, Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu (Sosyal Bilgiler 4-8, Vatandaşlık Ve İnsan Hakları Eğitimi 4-8, T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük 4-8), Ankara: Nobel Yayınevi.
- ÜNSAL Y. Ve GÜNEŞ B. (2003). *Bir Kitap İnceleme Çalışması Örneği Olarak MEB İlköğretim 8. Sınıf Fen Bilgisi Ders Kitabına Fizik Konuları Yönünden Eleştirel Bir Bakış*. Kastamonu: Kastamonu Eğitim Dergisi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013

